

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**Соціальне і правове забезпечення волонтерської
діяльності в Україні в умовах безпекових викликів**

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
27 квітня 2023 року*

Київ – 2023

УДК 342.349.3:364-322(477)

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 27.04.2023 р.).

Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова, Р. Г. Драпушка; Навчально-науковий інститут права УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ, 2023. 246 ст.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів» містять короткий зміст результатів науково-дослідних робіт студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників та наукових співробітників закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячений актуальним проблемам соціального захисту, охорони здоров'я, правового регулювання та підтримки волонтерів, а також аналізу практики застосування законодавчих та нормативних актів у цій сфері. Збірник містить цінну інформацію для дослідників, викладачів, практиків та всіх, хто цікавиться проблемами волонтерства в Україні та має намір допомогти розвитку цього напрямку в державі.

Розраховано на усіх зацікавлених проблемами волонтерської діяльності в їх соціальних і правових аспектах.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

©Автори публікацій, 2023

©Навчально-науковий інститут права, 2023

©Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

УДК 349.3:364-322

*КОСТЮШКО УЛЯНА,
студентка IV курсу зі спеціальності 081 «Право»
Навчально-наукового інституту права
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

*ТОКАРЧУК ОЛЬГА,
доктор юридичних наук,
професор кафедри теорії та історії держави і права
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПРО ПРОВАДЖЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Волонтерська діяльність має важливе значення для розвитку суспільства та здійснення громадянської активності. Однак, для її проведення необхідна чітка організація та правове регламентування, зокрема через укладання договорів про провадження волонтерської діяльності. За останній рік в Україні відбулося неабияке зростання кількості волонтерських організацій та волонтерів, які беруть участь у вирішенні соціальних проблем, особливо допомагають воїнам на Сході України, рятують життя людей. Водночас, існує необхідність у врегулюванні правових аспектів волонтерської діяльності, зокрема, через укладання договорів про провадження волонтерської діяльності.

Один з найважливіших аспектів договору про провадження волонтерської діяльності – це правовий статус волонтера, який, хоча і має законодавче визначення, проте є багатограним та потребує детального вивчення.

Відповідно до частини 1 статті 7 Закону України № 3236-VI «Про волонтерську діяльність» (надалі – Закон) волонтер – фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги [1].

Волонтери можуть здійснювати свою діяльність як на базі установи, організації чи закладу, який залучає до своєї діяльності волонтерів на підставі договору про волонтерство, так і без такої угоди. Закон визначає, що договір

про провадження волонтерської діяльності укладається у письмовій формі та має містити опис волонтерської діяльності (завдання), період провадження волонтерської діяльності, права та обов'язки сторін, відповідальність за заподіяння збитків, умови розірвання договору, умови та порядок відшкодування витрат. Також слід розрізняти договір про надання волонтерської допомоги та договір про провадження волонтерської діяльності.

Умови договору є обов'язковими для виконання сторонами, які уклали договір [2]. Тому в разі порушення умов договору про волонтерську діяльність його можливе застосування засобів судового захисту для відновлення порушених прав сторін. При цьому суд повинен виходити зі змісту договору, якщо останній не суперечить закону. У разі, коли певні відносини не врегульовані договором про волонтерську діяльність, слід застосовувати аналогію закону, що застосовується відповідно до статті 6 Цивільного кодексу України [1]. Таким чином, до договору про волонтерську діяльність слід застосовувати норми цивільного законодавства про зобов'язання за договорами про виконання робіт і надання послуг, що не суперечать її сутності.

Для застосування цивільного законодавства до договору про волонтерську діяльність існують такі обмеження, як: до даного договору не застосовуються норми, що регулюють відносини щодо договорів про виконання робіт і надання послуг, виконавцем яких може бути лише юридична особа, оскільки волонтером може бути лише фізична особа [4]. Такий підхід є прийнятним тільки щодо безоплатних договорів. Включення в договір оплатних умов, характерних для трудового договору, веде фактично до заміни трудових відносин на цивільно-правові і унеможливорює застосування норм договору про провадження волонтерської діяльності, оскільки відповідно до Закону України волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [1, 3].

Те ж саме стосується договорів, виконавцем яких можуть бути тільки особи, які здійснюють підприємницьку діяльність. До таких осіб належать

юридичні особи та фізичні особи – підприємці. Вище вже називалася причина, відповідно до якої неможливо застосування умов договору за участю юридичної особи. Оскільки до діяльності фізичних осіб – підприємців застосовуються правила Цивільного кодексу, які регулюють діяльність юридичних осіб, що є підприємницькими організаціями, й звідси слідкує, що громадяни не можуть бути волонтерами, якщо виступають як фізичні особи-підприємці.

Те саме можна сказати і щодо договорів, які передбачають винагороду за виконані роботи та надані послуги, оскільки волонтерська діяльність має безоплатний характер, або неможливість залучення виконавцем третіх осіб для виконання роботи за договором, оскільки волонтер повинен особисто брати участь у волонтерській діяльності. Зрештою, не слід застосовувати і публічний договір, оскільки виконавцем за таким договором може бути лише підприємницька установа або організація [4].

На підставі статті 636 Цивільного кодексу можна зробити висновок, що, якщо інше не передбачено законом, іншим правовим актом або договором, з моменту вираження отримувачами волонтерської допомоги наміру волонтеру скористатися своїм правом за договором, волонтер і благодійна організація не можуть розірвати або змінити укладений ними договір без згоди отримувача волонтерської допомоги [1]. Така згода може бути дана отримувачеві волонтерської допомоги як у письмовій, так і в усній формі, а також шляхом вчинення конклюдентних дій у разі, коли законом дозволено укладення правочину в усній формі. Згода отримувача волонтерської допомоги на зміни і розірвання договору може бути дана лише в тій формі, в якій укладено цей договір, тобто у письмовій формі. Волонтер і благодійна організація можуть передбачити в договорі, що залишають за собою право в будь-який час вносити в договір зміни або розірвати договір, незважаючи на те, що отримувач волонтерської допомоги не дає згоду на це [2].

Обов'язок волонтера виконати зобов'язання, що випливає з договору, не позбавляє його права заявляти проти вимог отримувача волонтерської

допомоги ті ж заперечення, що і проти вимог благодійної організації. Крім того, з аналізу статті 636 Цивільного кодексу можна зробити висновок, що отримувачам волонтерської допомоги необхідно надати волонтеру докази свого права вимагати виконання робіт (особливо це стосується випадків, коли в договорі не зазначено конкретного отримувача волонтерської допомоги).

Отже, укладання договору про провадження волонтерської діяльності дозволяє встановити ясні та зрозумілі взаємовідносини між волонтером та організацією, яка залучає його до своєї діяльності. Договір про волонтерство допомагає захистити інтереси волонтера, забезпечуючи чітке формулювання його прав та обов'язків. Укладання договору дозволяє організації заздалегідь планувати діяльність волонтера та визначати, які конкретні завдання та обов'язки він буде виконувати.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про волонтерську діяльність» № 3236-VI від 19 квітня 2011 року. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
2. Маротчак І. Ю. Договір як акт вільного волевиявлення сторін : матеріали Міжнар. наук. конф. (Одеса, 6 червня 2014 р.). С. 181-183.
3. Римар І. А. Правова природа трудового договору як основної підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. праць. Серія «Юриспруденція». 2014. Випуск 9-1. С. 153-155.
4. Романюк Я. Загальні положення тлумачення договорів у цивільному праві України. Право України. 2017. № 2. С. 165-171.